

PRINCIPIILE CONTABILE ȘI CALITATEA INFORMAȚIEI CONTABILE

Iuliana GEORGESCU, Dorina BUDUGAN

Universitatea „Al. I. Cuza” Iași,
Facultatea de Economie
și Administrarea Afacerilor
e-mail: iuliag@uaic.ro, dorina.budugan@uaic.ro

Accounting changed into from "science of accounts" to a logical tool of knowledge based on a system of rules pertaining to values or ethics and on a set of rules that thinking has to abide to achieve an objective.

The objective is to build a representation that provides an image that is true to reality. The first way to theorize this conception is by accounting principles. Our study undertakes to highlight the way general accounting principles influence the quality of accounting information. The current practice, emulative of generalization, implies the admeasurmeant of criteria of reference to ensure a quality as high as possible of the accounting information.

The qualitative characteristics are those witch grand utility to the information presented in the financial statements. They are suitable to the annealing through a conceptual frame and less to the annealing through an accounting plan. They are configured in a hierarchy of qualities that link the objectives of financial reporting and the requirements existent in the standards. The useful information are delimited from the unuseful ones, in order to be presented in the financial statements.

In this hierarchy an important position is occupied by the primary characteristics: relevance and credibility. These are considered main attributes and grand utility to the accounting information.

Nevertheless secondary characteristics are not neglectable: comparability and intelligibility.

On the next level in this hierarchy we find the accounting principles.

Basically, this plied of qualitative characteristics ensures a development and action frame for the accounting principles. The accounting principles on the other hand ensure an action frame for the accounting norms and settlements. This methodology of configuring the information constitutes a new approach to respond to the necessity of proximity between those who draw up the information and those who use it.

Keywords: *accounting principles, accounting information, quality, balance sheet, income statement, users, decision.*

Creșterea complexității mediului economic în care acționează organizațiile necesită o guvernanză modernă. Dintotdeauna contabilitatea a furnizat utilizatorilor interni și celor externi interesați informații privind tranzacțiile și evenimentele

întreprinderii. Pertinența deciziilor luate de utilizatori este condiționată în mare măsură de calitatea informațiilor contabile pe care s-au bazat acestea.

MATERIAL ȘI METODĂ

Practica actuală, care tinde să se generalizeze, presupune stabilirea unor criterii de raportare care să asigure o calitate cât mai ridicată a informațiilor contabile. Caracteristicile calitative sunt cele care dau utilitate informațiilor prezentate în situațiile financiare, fiind specifice normalizării printr-un cadru conceptual și mai puțin normalizării printr-un plan contabil. Ele sunt structurate sub forma unei ierarhii de calități care fac legătura între obiectivele raportării financiare și cerințele existente în standarde, fiind delimitate informațiile utile de cele mai puțin utile, în vederea prezentării lor în situațiile financiare. [Lungu, C.M., Teorie și practici contabile privind întocmirea și prezentarea situațiilor financiare, Editura CECCAR, București, 2007, p. 212]

Organismul profesional de normalizare Financial Accounting Standards Board (FASB) a dedicat norma SFAC 2 *Caracteristicilor calitative ale informațiilor contabile*, realizând o ierarhie a proprietăților care stabilesc obiectivul situațiilor financiare, așa cum se observă și în figura nr. 1.

Studiul nostru își propune să pună în evidență și să analizeze succint caracteristicile calitative ale informațiilor contabile, așa cum sunt ele prezentate în norma SFAC 2, precum și o analiză a implicațiilor principiilor contabile asupra calității informațiilor furnizate de contabilitate utilizatorilor interesați.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Așa cum se observă din figura de mai jos, un loc important îl ocupă caracteristicile primare, respectiv relevanța și credibilitatea, considerate caracteristici principale care dau utilitate informației contabile. Relevanța determină utilitatea informației pentru un utilizator specific, în timp ce credibilitatea garantează lipsa erorilor și anomaliilor și se bazează pe conformitatea cu reglementările, asigurându-se un grad ridicat de obiectivitate. O informație relevantă îi ajută pe utilizatori să evalueze evenimentele trecute, prezente și viitoare și îi permite să corecteze eventualele greșeli din trecut. Deși relevanța este acceptată de toate referențialele, explicația dată acestei caracteristici este diferită: Cadrul General al IASB susține că relevanța depinde de natura informațiilor (caracteristica descriptivă a informației) și de pragul de semnificație (caracteristica valorică a informației), în timp ce referențialul britanic consideră că o informație nesemnificativă prezentată în situațiile financiare limitează inteligibilitatea celorlalte informații [Lungu, C.M., Op. cit., pp. 218-220].

Nu sunt de neglijat nici caracteristicile secundare, respectiv comparabilitatea și inteligibilitatea. Comparabilitatea este asigurată prin permanența metodelor de evaluare și de prezentare și are rolul de a ameliora relevanța prin forma de prezentare. Inteligibilitatea, numită de unii autori și teoria populară a accesului la informațiile financiare, este o calitate esențială a informațiilor din situațiile financiare. În timp ce în Cadrul General IASB inteligibilitatea apare ca fiind o caracteristică a informațiilor din situațiile financiare anuale, norma americană SFAC 2 Caracteristicile calitative ale informațiilor contabile o consideră mai

degrabă o calitate specifică utilizatorilor decât o caracteristică calitativă a informației contabile. Pentru a-și susține acest punct de vedere SFAC 2 precizează că informația nu are cum să fie utilă celor care iau decizii dar nu o înțeleg, chiar dacă informația este relevantă și credibilă pentru luarea deciziilor [Lungu, C.M., Op. cit., p. 216].

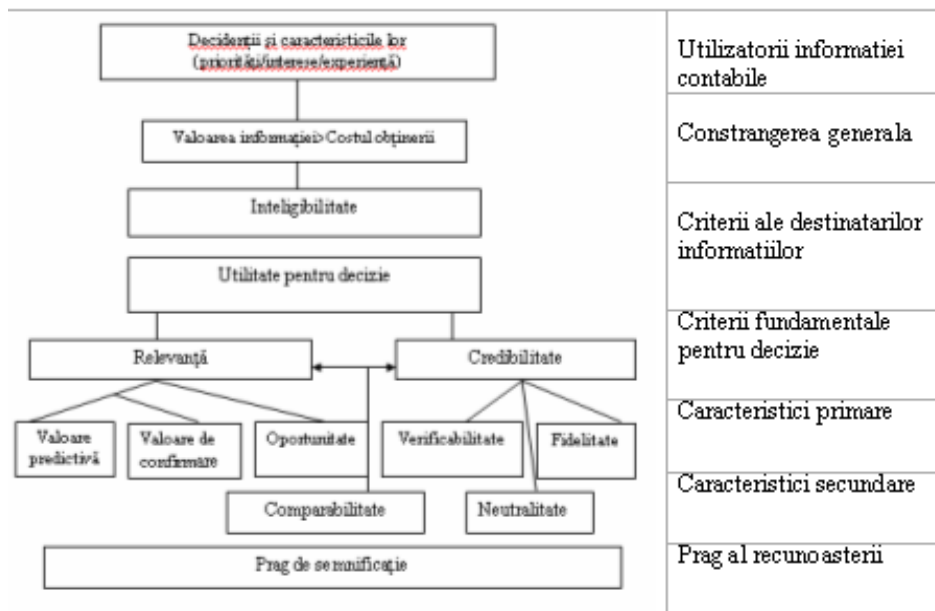

Figura 1. Ierarhia criteriilor de raportare conform SFAC 2

Pe următorul nivel în această ierarhie sunt plasate principiile contabile. Practic, această pleiadă de caracteristici calitative asigură un cadru de dezvoltare și acțiune pentru principiile contabile, care, la rândul lor, asigură un cadru de acțiune pentru normele și reglementările contabile. Această metodologie de structurare a informației constituie un mod de abordare nou care să răspundă necesității de apropiere între cei care întocmesc și cei care utilizează informațiile.

Este demn de remarcat și faptul că, spre deosebire de directivele europene, normele IASC acordă o atenție deosebită utilizatorilor de informații conținute în situațiile financiare și nevoilor lor, considerând că aceste informații "...satisfac necesitățile comune ale majorității utilizatorilor". Anumiți utilizatori pot avea necesități specifice de informare. Practic, prin documentele de sinteză contabilă sunt prezentate numai informațiile financiare care relevă efectele financiare ale unor evenimente din trecut. Așa cum remarcă Lauzon, informația financiară se adresează, în special, utilizatorilor externi care nu au un acces privilegiat la informație, deci nu pot obține informații adiționale celor conținute de situațiile financiare anuale. Astfel, se preferă obținerea mai degrabă a unor informații obiective decât relevante., în vederea luării deciziilor economice, dat fiind faptul că, în multe situații informațiile mai pertinente fac apel la estimări, opinii și ipoteze care conduc la creșterea considerabilă a riscurilor de manipulare și la interpretări

eronate [Feleagă, N., Ionașcu, I., *Tratat de contabilitate financiară*, vol. I, Editura Economică, București, 1998, p.355].

Contabilitatea este o construcție logică având ca obiectiv general elaborarea de informații care să satisfacă nevoile utilizatorilor. Pentru atingerea acestui obiectiv este necesar să se respecte o serie de principii și convenții contabile.

Prin principii contabile se înțelege un ansamblu de ipoteze, convenții și reguli pe care se sprijină procesul de elaborare a informațiilor contabile. [Bonnebouche, J., Grenier, C., Mazat, J.N., *Système d'information comptable. Traitement des opérations commerciales*, Les Édition Foucher, Paris, 2001, p.52]

Cadrul general al IASC face referiri la obiectivul de imagine fidelă în partea rezervată caracteristicilor calitative ale situațiilor financiare. Astfel, pentru ca informațiile să fie credibile, ele "trebuie să reprezinte cu fidelitate tranzacțiile și alte evenimente pe care aceasta și-a propus să le reprezinte" [Standardele Internaționale de Contabilitate 2006, Editura CECCAR, București, 2006, p.15]. Există și riscul ca informațiile financiare să nu ofere o reprezentare credibilă, deci fidelă, nu datorită părtinirii ci mai degrabă dificultăților de identificare a tranzacțiilor sau evenimentelor ce vor fi evaluate sau datorită dificultăților în aplicarea tehnicilor de evaluare și prezentare a acelor evenimente și tranzacții.

Principiul continuității activității presupune că situațiile financiare sunt elaborate, de regulă, pornind de la ipoteza că întreprinderea își va continua activitatea și în viitorul previzibil. În ipoteza de continuitate a activității, valoarea activelor este stabilită în funcție de perspectivele activității de exploatare și de utilitatea dorită. Pentru a nu crea complicații în stabilirea valorii de utilitate având în vedere că ar trebui luate în calcul toate utilizările posibile, se fixează ipoteza de continuitate a exploatării, convenindu-se că valoarea actuală este valoarea de intrare sub rezerva unei deprecieri legată, de exemplu, de uzura datorată utilizării bunului respectiv [Langlois G., Friédérich, M., Burlaud, A., *Comptabilité approfondie*, Edition Foucher, Paris, 2001, p.24].

În cazul în care se manifestă intenția de încetare a activității, problema evaluării se pune în termeni de valoare de lichidare a activelor care, de regulă, este inferioară valorii actuale stabilite în ipoteza de continuitate.

Principiul permanenței metodelor presupune continuitatea aplicării aceluiași reguli și norme privind evaluarea, înregistrarea în contabilitate și prezentarea elementelor de activ, datorii și capitaluri proprii, precum și a rezultatelor, asigurând comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

O imagine este fidelă dacă permite punerea în perspectivă (comparația în timp) a poziției financiare și a performanțelor. Evoluția acestor aspecte este la fel de importantă ca și valoarea absolută a indicatorilor care îi caracterizează. Utilizatorii pot proceda la comparații în timp ale situațiilor financiare ale unei unități pentru a identifica tendințele în poziția financiară și performanțele sale sau poate proceda la comparații în spațiu pentru a evalua poziția financiară a diferitelor întreprinderi, performanța și modificările poziției financiare ale acestora.

Necesitatea asigurării comparabilității nu trebuie confundată cu simpla uniformitate. Astfel, paragraful 41 din cadrul general al IASC menționează că "Nu

este indicat pentru o întreprindere să continue să evidențieze în contabilitate, în aceeași manieră, o tranzacție sau alt eveniment dacă metoda adoptată nu menține caracteristicile calitative de relevanță și credibilitate. Nu este indicat pentru o întreprindere nici să lase politicile sale contabile neschimbate, atunci când există alternative mai relevante și credibile" [Standardele Internaționale de Contabilitate 2006, Editura CECCAR, București, 2006, p.15].

Principiul prudenței este reținut atât de cadrul conceptual al IASC cât și de norma IAS 1. Cadrul conceptual al IASC menționează că entitățile se pot confrunta cu incertitudini care planează asupra mai multor evenimente și circumstanțe, incertitudini care sunt recunoscute prin prezentarea naturii și valorii lor dar și prin exercitarea prudenței în întocmirea situațiilor financiare. Prudența, în viziunea acestor norme "înseamnă includerea unui grad de precauție în exercitarea raționamentelor necesare pentru a face estimările cerute de condițiile de incertitudine, astfel încât activele și veniturile să nu fie supraevaluate, iar datoriile și cheltuielile să nu fie subevaluate" [Standardele Internaționale de Contabilitate 2006, Editura CECCAR, București, 2006, p.23].

Datorită faptului că prudența este considerată ca o modalitate de subestimare a rezultatului, limita până la care se poate merge cu prudența astfel încât să se asigure toate celelalte caracteristici calitative este extrem de sensibilă. În condițiile actuale de convergență contabilă, discuțiile actuale privind reconsiderarea conținutului Cadrului conceptual se circumscriu susținerii unei prudențe flexibile [Lungu, C.M., Op. cit., p. 224].

Principiul independenței exercițiului are în vedere două aspecte : regula de anualitate, ceea ce înseamnă raportarea la anul calendaristic, și imputarea unui exercițiu a tuturor cheltuielilor și veniturilor generate de operațiuni ce au avut loc doar în acea perioadă. Fără a se referi expres la acest principiu, cadrul conceptual al IASC precizează că situațiile financiare sunt elaborate conform contabilității de angajamente, ceea ce înseamnă că efectele tranzacțiilor și ale altor evenimente (în particular a celor care se referă la venituri și cheltuieli) sunt recunoscute atunci când tranzacțiile și evenimentele se produc și nu pe măsură ce numerarul sau echivalentul său este încasat sau plătit.

Situații particulare apar în cazul decalajelor între exercițiul de care se leagă economic operațiunea și exercițiul în cursul căruia sunt primite documentele justificative care autorizează contabilizarea operațiunii. Raportarea rezultatelor periodic este, în mod evident, necesară atât managementului, cât și terților, chiar dacă aplicarea contabilității de angajamente creează dificultăți acestei raportări. Cerința de bază a standardelor contabile este ca această raportare să se facă cu consecvență, asigurându-se comparabilitatea.

Principiul prevalenței economice asupra juridicului se bazează pe faptul că informațiile prezentate în situațiile financiare trebuie să reflecte realitatea economică a evenimentelor și tranzacțiilor nu numai forma lor juridică.

Paragraful 35 din cadrul conceptual menționează că fondul tranzacțiilor sau al altor evenimente nu este întotdeauna în concordanță cu ceea ce transpare din forma lor juridică.

Spre deosebire de Directiva a 4-a a CEE care enunță ca obiectiv al conturilor anuale furnizarea unei imagini fidele asupra patrimoniului, normele IASC nu mai au în vedere noțiunea de patrimoniu. Acest fapt nu se bazează pe ideea de a opune forma juridică unei realități economice, ci de a acorda prioritate realității economice. Normele IASC prevăd că tranzacțiile trebuie să fie contabilizate în concordanță cu substanța (fondul sau conținutul) și realitatea economică a evenimentelor și tranzacțiilor și nu numai după forma lor juridică. Așa cum este formulată norma se deduce că substanța nu este confundată cu realitatea economică. Practic, evenimentele și tranzacțiile sunt caracterizate prin trei dimensiuni: substanță, realitatea economică și forma juridică, dimensiuni care trebuiesc în așa fel ponderate încât să se asigure atingerea obiectivelor atribuite situațiilor financiare.

Principiul pragului de semnificație care presupune ca orice element cu valoare semnificativă să fie prezentat distinct în cadrul situațiilor financiare. Elementele cu valori nesemnificative care au aceeași natură sau funcții similare trebuie însumate, nefiind necesară prezentarea lor separată.

Noțiunea de prag de semnificație este dezvoltată de Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare ca o componentă a caracteristicilor calitative ale situațiilor financiare, mai precis ca o componentă a relevanței informației. Astfel, o informație este semnificativă dacă poate afecta în mod rezonabil evaluările și deciziile cu privire entitatea în cauză sau dacă omiterea ori declararea eronată ar pute influența deciziile economice ale utilizatorilor [3].

CONCLUZII

Caracteristicile calitative ale informațiilor contabile sunt însoțite și de limitele prezentării acestora. Aceste limite vizează o prezentare oportună, care să nu conducă la pierderea relevanței informațiilor prin întârzierea prezentării lor, dar nici la pierderea credibilității printr-o prezentare prea rapidă, un raport cost-beneficiu rentabil și găsirea unui echilibru între caracteristicile calitative. Sunt situații în care informația cea mai relevantă nu este cea mai credibilă și invers. Soluționarea unui astfel de conflict presupune alegerea, dintre variantele care asigură oferirea unei informații credibile, a variantei care asigură informația cea mai relevantă.

BIBLIOGRAFIE

1. Bonnebouche, J., Grenier, C., Mazat, J.N., Système d'information comptable. Traitement des opérations commerciales, Les Édition Foucher, Paris, 2001.
2. Feleagă, N., Ionașcu, I., Tratat de contabilitate financiară, vol. I, Editura Economică, București, 1998.
3. Lungu, C.M., Teorie și practici contabile privind întocmirea și prezentarea situațiilor financiare, Editura CECCAR, București, 2007.
4. Langlois G., Friédérich, M., Burlaud, A., Comptabilité approfondie, Edition Foucher, Paris, 2001, p.24.
5. *** Standardele Internaționale de Contabilitate 2006, Editura CECCAR, București, 2006.